

GRØNSVÆR(T)

Der er som bekendt ingen, der har lovet os, at det skal være let – og når det gælder begrebet bæredygtighed, så kan det godt virke en anelse besværligt at gennemskue. En ting er dog sikkert: Den grønne dagsorden har aldrig været mere aktuell – også når det drejer sig om design. Mange designere og producenter har set lyset, og der investeres mange kræfter i at udvikle nye materialer og komme med innovative bud på møbler og brugskunst, der sætter minimale aftryk på vores fælles klode. Et af de helt oplagte grønne greb er at designe noget med så stor æstetisk ballast, at det får blivende værdi.

Af SUSANNE HOLTE

SVENSKE BAUX, der fremstiller lydabsorberingspaneler, har sammen med designerne fra Form Us With Love udviklet BAUX Acoustic Pulp, der er fremstillet helt uden kemi af bæredygtigt dyrkede gran- og fyrretræer, genanvendt vand, GMO-fri hvedekliid, kartoffelstivelse, plantebaseret voks, citrusskræller. Mønstrene er inspireret af papir. **DET SCHWEIZISKE** rygsæk-brand QWSTION præsenterede et helt nyt materiale på dette års møbelmesse i Milano. Bananatex er et plantebaseret fiber, som kan indgå i design og arkitektur. Fibrene er fremstillet af bæredygtigt dyrkede bananplanter. Det har potentiale til at erstatte plastik.

De gode viljer er til stede, og ingen agenda er vel i nyere tid blevet implementeret så hurtigt. Alle vil være med på den grønne bølge, og i lyset af meldinger om klimaforandringer, naturkatastrofer og ressourcer, der ikke rækker til kommende generationer, har politikere, borgere, forbrugere, producenter og erhvervsliv erkendt, at der skal gøres noget for at beskytte natur og mennesker. Også når det drejer sig om design og fremstilling af møbler, tekstiler, tæpper og brugskunst, bliver der tænkt innovative tanker. Begreber som up-cycling, re-cycling og bæredygtighed fyger om ørene på os, samtidig med at vi skal forholde os til nye miljøcertificeringer, der skal dokumentere, at produkterne nu også er fremstillet forsvarligt. Det er svært at navigere i det nye grønne landskab – både fordi bæredygtighedsstemplerne pludselig sidder på stribevis af velkendte produkter, og man skal forholde sig til nye materialer som havplast, genbrugsplast, palmefibre, fiskegarn, biofibre, komposit, genbrugstekstiler og meget mere fra samme skuffe. Når der er skabt overblik over de mange nye materialer, skal der også lige styr på vugge-til-grav-princippet, hvor der skal tages stilling til produktets miljøbelastning igennem hele dets livscyklus, fra udvinding af råmaterialer til fremskaffelse af naturressourcer, over fremstilling af produktet, brug, vedligeholdelse og reparation, til bortskaffelse og eventuelt genbrug. Der er nok at forholde sig til, og det kan ligefrem være nødvendigt at konsultere sin sunde fornuft. Vil man have fuldstændig styr på konceptet omkring vugge-til-grav, så har Miljøstyrelsen lavet en lang række anbefalinger, som man kan tjekke ud.

Tager man begrebet bæredygtighed for pålydende, så skal et design leve op til høje miljøstandarder fra først til sidst. Ser man på, hvad FN's definition er, så lyder det blandt andet: "... en udvikling, hvor opfyldelsen af de nulevende generationers behov ikke sker på bekostning af fremtidige generationers muligheder for at opfylde deres behov." I det lys giver det for eksempel god mening at udvikle møbler og lamper af bambus, alene fordi planten producerer 30 procent mere ilt end et almindeligt træ og optager lige så meget CO2 på fem år, som et egetræ gør på 160 år. Samtidig er udnyttelsesgraden af planten helt op til 80 procent, mens andre træsorter kun kan udnyttes 20 procent. En anden måde at imødekomme målsætningen på kunne være at anvende FSC-mærket træ fra skove, hvor der ikke bliver fældet mere træ, end skoven kan reproducere. Drivtømmer og genbrug af træ fra bygningsværker, moler m.m. er en anden mulighed.

Ud over forstærket fokus på naturens egne materialer og vores forvaltning af disse så er der også stor opmærksomhed på genbrug – ikke mindst af affaldsplast og overskudstekstiler. Mange designere og producenter arbejder seriøst på at transformere de miljøbelastende produkter til nye materialer, som kan anvendes til nye tekstiler, møbler og tæpper. Der har de seneste årtier været flere vellykkede eksempler på denne type genbrug – et af de banebrydende eksempler var stolen Nobody Chair, skabt af det danske designfirma KOMPLOT i 2008. Stolen, der i dag har fået ikonisk status, er fremstillet af filt baseret på plastflasker. Den er produceret i ét stykke og består i princippet af en selvbærende konstruktion. Andre frontløbere inden for genbrug er det hollandske designfirma Droog, der igennem flere år har haft re-cycling og bæredygtighed som en mærkesag. Med et glimt i øjet og en god portion humor har de transformeret skrald til designobjekter. Blandt de tidlige eksempler er designeren Tejo Remys Rag Chair, der består af gammelt tøj formet som en lænestol. Fra samme designer vil nogen sikkert huske opbevaringsmøblet Chest of Drawers, fremstillet af gamle skuffer holdt sammen af en rem. Den

hollandske designvirksomhed har siden stiftet New Material Award, som præmierer designere, der udvikler og arbejder med nye innovative materialer og teknologier. En af de seneste vindere af den pris er Studio Klarenbeek & Dros i samarbejde med Atelier Luma, der har arbejdet på at udvikle algebaseret biopolymer til erstatning for syntetisk og fossilt oliebaseret plastik.

Algebaseret plastik er blot et af mange tiltag på materialefronten, hvor plastikaffald høstet i verdenshavene, plastflasker fra genbrugscontainere, gamle skibssejl og fiskenet bliver forvandlet til nye, formbare kompositmaterialer. Kompositmaterialer består typisk af to komponenter med forskellige

egenskaber, som tilsammen får en højere fællesegenskab. Naturfibre fra palmetræer, træflis, genbrugspapir, pap og tang bliver også recirkuleret og forvandlet til nye materialer. Meget beror på nye teknologier og ildsjæles innovative tilgang til genbrug.

Ud over de mange nye kompositmaterialer dukker også en række velkendte naturmaterialer op igen. Linoleum, der består af olie fra hørplanten tilsat træmel, anvendes traditionelt til gulve, men bruges nu ofte som bordplader. Materialet har en blød, varm og taktil overflade, som fungerer godt til møbler. Tang og ålegræs har også fået en renæssance. En ægte pionér på området var snedkermester Carl Petersen, der lagde grundstenen til en af Danmarks ældste møbelfabrikker, Getama, i 1885. Sammen med en god ven, manufakturhandler P. Thorup, fik Carl i 1899 den idé at fremstille madrasser af presset tang og hessian – en idé, der blev vel modtaget, og som resulterede i mange madrasser – helt frem til slutningen af 1930'erne, hvor tangen i Limfjorden blev ramt af sygdom, og springmadrassen gjorde sit indtog.

I dag har flere designere genopdaget tang og ålegræs, blandt andre designeren Nikolaj Thrane Carlsen, der udviklede en stol med sædeskal af komprimeret ålegræs i forbindelse med klimatopmødet COP24. The

Coastal Furniture er inspireret af tangtagene på Læsø, men formmæssigt i lige linje med den skandinaviske designtradition. A. Petersen Collection & Craft har også taget ålegræsset til sig. Sammen med designeren Chris L. Halstrøm har de arbejdet på et multifunktionsmøbel med løs ålegræshynde. Hos A. Petersen bryder man sig i øvrigt ikke om det lidt slidte ord: bæredygtighed. Her er bæredygtighed nemlig en selvfølge, og indehaverne, Anders Petersen og Kari Svarre, vil hellere arbejde ud fra det, de betegner som sund fornuft. Den indebærer nemlig, at man også har fokus på æstetik og funktion.

Og det er da også en særdeles gangbar måde at nærme sig bæredygtighedsbegrebet på. At gå efter godt og gennemtænkt design og æstetisk bæredygtighed sikrer nemlig ofte, at de enkle designs får en lang levetid. Måske har de oven i købet potentiale til at gå i arv. I Skandinavien er der en lang tradition for at skabe møbler, lamper og brugskunst i et tidløst og funktionelt formsprog og i materialer, der holder til mange års brug. I den tradition ligger også en forståelse af optimal udnyttelse af materialerne. Det omstridte begreb bæredygtighed handler nemlig også om at minimere spild og optimere udnyttelsen af naturens ressourcer.

Idérigdommen omkring nye materialer og produktionsmetoder breder sig, og nu begynder innovationen også at påvirke den måde, vi forholder os til ejerskab på. Som et helt nyt tiltag har Ikea netop annonceret, at de er klar til at teste leasing af møbler fra 2020. Formålet er at give kunderne mulighed for at anskaffe, vedligeholde og videregive Ikea-produkter på en mere bæredygtig måde. Baggrunden for testen er en større forbrugerundersøgelse, hvor der er yttret ønske om en cirkulær økonomi. Ikea har ambitioner om at blive en cirkulær og klimapositiv forretning inden 2030. ■

“Hver femte dansker tænker bæredygtighed ind som element, når de køber møbler.”

Grøn Forskel

1. MØBLER med klassikerpotentiale får et langt liv. Er producent og designer samtidig bevidste om at minimere materialeforbruget, så er man på den grønne vej. Det har designeren David Ericsson gjort med sin nye stol Petite for Gårnsnas. **2. COPENHAGEN PILLOW FACTORY** har specialiseret sig i puder fremstillet af genanvendte plastikflasker og produceret på en socialøkonomisk systue i Danmark.

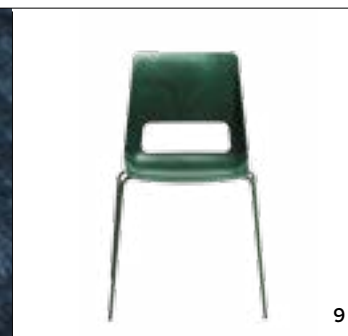
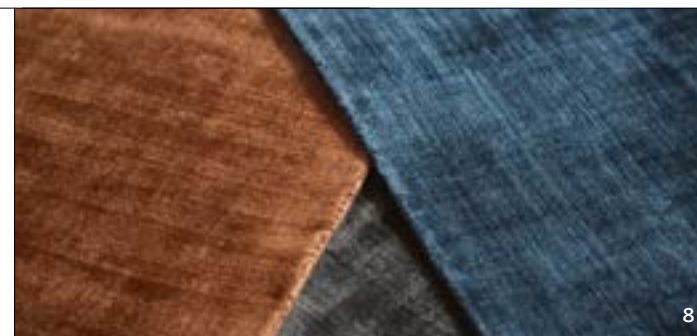
3. A. PETERSEN COLLECTION & CRAFT og designer Chris Liljenberg Halstrøm har med Modul skabt et fleksibelt systemmøbel med klassiske referencer. Det er et demokratisk design, fremstillet af naturlige materialer som træ, uld og ålegræs fra Møn. **4. DANSKE THORS DESIGN** har specialiseret sig i håndlavede og bæredygtige møbler fremstillet af up-cyclet maritimt bolværk, som hentes op fra de gamle danske færgelejer.

TALA HAR UDVIKLET EN PÆRE, der kan holde i mere end ti år. For at holde CO2-udslippet i skak bidrager virksomheden til nyplantning af træer for hver lampe, de sælger.

5. LAMPEPRODUCENTEN TALA har som målsætning at designe belysning, der belaster miljøet så lidt som muligt. De har udviklet en pære, der kan holde i mere end ti år. **6. NOBODY CHAIR**, designet af KOMPLOT i 2008, er fremstillet af syntetisk polyesterfilt bestående af gennemsigtige plastflasker. **7. LAMPERNE** fra hollandske Think Paper, designet af Nino Peters og Ben Stevens, er samlet i hånden og limet med biologisk nedbrydelige klæbemidler. Råvarerne kommer fra certificeret skovproduktion og recirkuleret karton. **8. SOFA-KOMPAGNIET** lancerer en ny tæppe-serie vævet i upcycle-garner efter produktionen af traditionelle tæpper og møbelstoffer. **9. OCEAN GREEN S-1500**-stolen, udviklet af Snøhetta og Nordic Comfort Products (NCP), er en opdatering af Bendt Wings klassiske R-48-stol fra 1960'erne. Plastikmaterialet er fra den lokale fiskefarmsindustri i Nordnorge kombineret med genbrugsstål. **10. FIELD TABLE** er et nyt spisebord fra We Do Wood udført i certificeret bambus.

RESPEKT FOR MODER JORD

En af pionererne indenfor bæredygtig møbelproduktion er danske Mater, der siden 2006 har arbejdet på at koble godt design med minimum ét af FN's verdensmål. Bag Mater, der rammende nok betyder moder på latin, og som henviser netop til vores fælles klode, Moder Jord, står Henrik Marstrand. Han har de seneste år rejst rundt i Europa, for at blive klogere på, hvordan man kan genanvende og transformere alt fra elefantgødning til kaffekapsler til nye materialer. For Henrik Marstrand giver det nemlig god mening at træde nye stier i bestræbelserne på at udvikle bæredygtigt design, og for ham er spørgsmålet ikke så meget, hvad Mater producerer, men i høj grad hvorfor de gør det. Den visionære og ambitiøse grundlægger og CEO stiller derfor også spørgsmålstejn ved de materialer, som Mater bringer i anvendelse: Skal det være et genbrugsmateriale eller måske et helt nyt miljøvenligt materiale? Og hvordan kan ressourcerne i øvrigt anvendes ansvarligt?

– Vi tilstræber en bæredygtig forretningsmodel i hele produktionskæden, og sikrer os, at alle vores partnere lever op til vores ufravigelige krav til certificeringer af fx træ, men også krav om, at produktionen foregår under hensyntagen til menneskerettigheder, miljø og antikorrupition, forklarer Henrik Marstrand, der holder den etiske og miljømæssige fane højt uden at gå på kompromis med æstetikken. Mater samarbejder med en række dygtige designere som blandt andre Space Copenhagen, Todd Bracher, Eva Harlou og Thomas Lykke, som sikrer, at møbler og lamper pirrer øjet og har en lang designmæssig levetid.

Ud over FSC-certificeret træ og læder, der overholder EU-reglerne, anvender Mater genbrugt aluminiumsskrot fra gamle bilkomponenter og cykelhjul, som bliver sandstøbt af faglærte håndværkere efter ældgamle teknikker. En af Maters seneste materialesatninger består af et miks af kasserede fiskeriet fra den danske vestkyst og plastikmælkekasser tilsat et skvæt bioplastisk kul. Det nye miljøvenlige materiale danner grundlag for møbelserien Ocean, der indeholder et bord og en stol, som designerne Nanna og Jørgen Ditzel skabte i slutningen af 1950'erne. Projektet er vakt til live sammen med designerparrets datter, Dennie Ditzel. De originale udendørsmøbler, der var fremstillet af træfinér og stål, er i den nye økovariant blevet skalleret op med fem procent, så de matcher de lidt højere nutidsmennesker. Hver stol indeholder 960 gram affaldsplast fra verdenshavene.

GRUNDLÆGGER og CEO for Mater, Henrik Marstrand. **OCEAN-KOLLEKTIONEN** er fremstillet af upcyclet plastmateriale fra blandt andet fiskeriet. Kollektionen tæller udendørsbord og -stol, designet af Nanna og Jørgen Ditzel.

CAPSUL – Ocean Plastic Hourglass var designeren Brodie Neills bidrag til udstillingen Ro Plastic-Master's Pieces i Milano. **FLOTSAM BENCH** med sæde af micro-plast.

GRØNNE NOTER I MILANO

Den store internationale møbel- og belysningsmesse i Milano havde i år klædt sig i grønt – ikke blot fordi foråret som vanligt var kommet tidligt til den italienske designmetropol, men også fordi designere og producenter i stort tal viste møbler og lamper med grønne noter. Flere af byens mange showrooms og museer havde også nødvendigheden af en mere bæredygtig tankegang som tema. På Museo Nazionale della Scienza e Tecnologia Leonardo da Vinci kunne man blandt andre møde den australske designer Brodie Neill med værket Capsul – Ocean Plastic Hourglass på udstillingen Ro Plastic-Master's Pieces, kurrateret af Rossana Orlandi. Brodie Neills mundblæste timeglas, fyldt med farverige granuler af havplast, stod som en besk kommentar til vores kollektive påvirkning af miljøet – og som et symbol på, hvor kort tid vi har til at ændre adfærd. Micro-plasten har designeren selv samlet i havet ud for sin hjemstav i Tasmanien. Udstillingen var samtidig premieren på en ny udgave af Brodie Neills Flotsam Bench, fremstillet af det innovative Ocean Terrazzo-materiale, som designeren udviklede i forbindelse med sin Plastic Effects-installation i den australske pavillon på London Design Biennalen 2016. Den farverige micro-plast på bænkenes sæde refererer til plastaffaldets rejse igennem verdenshavene, hvor det bliver nedbrudt til små fragmenter.

Foto: Mathijs Labadie

8. UNDER THE BELL pendant fra Muuto, designet af Iskos-Berlin har en skærm af lydabsorberende filt, skabt af genbrugsplast-PET. **9. PANTON ONE** fra Montana i en ny udgave med FCS-certificeret papirsnor belagt med et tyndt lag voks. **10. DANSKE LIV INTERIOR** arbejder med bæredygtighed og ansvarlighed i højsæde. Deres tæpper er fremstillet af genbrugt plast eller genbrugstøj. Tæpperne er GoodWeave-certificerede som garanti for, at der ikke anvendes børnearbejde. **11. FALK CHAIR** fra danske Houe er den første stol, fremstillet af genbrugsplast fra danske husholdninger. Stolen er designet af Thomas Pedersen, der har skabt et fint udtryk i krydsfeltet imellem æstetik og funktion. Letvægtsstel og organiske former kendetegner FALK, der er et møbel med stor personlighed og en svævende silhuet. Fås i sort og varm grå med enten centerben eller en konstruktion med fire ben.

1. DE PLOEG lancerer tekstilerne Sea og Ocean, skabt af havplast, samlet op af havene af frivillige fra projekt U-turn. **2. FLAX CHAIR**, designet af hollandske Christien Meindertsma, er udviklet af vævet hørtekstil, filt og bionedbrydeligt plast (PLA), som er smeltet sammen i én form. Produceret af Label/Breed. **3. DEN DANSKE ARKITEKT** og designer Nikolaj Thrane Carlsen har udviklet "Et kystnært møbel" – en stol med et sæde fremstillet af ålegræs og et bionedbrydeligt bindemiddel. **4. PAPIRSLAMPER** fra franske Caravane i 100 % recyclet papir og skelet i rattan. **5. SCHWEIZISKE QWSTION** har netop præsenteret Bananatex fremstillet af bæredygtigt dyrkede bananplanter. Har potentiale til at erstatte plastik. **6. NATURENS** egne materialer fra Lübech Living. **7. DELTA STOOL**, designet af Jan Puylaert, er fremstillet af ecopixel – et plast-kompositmateriale af genbrugsplast.

LÜBECH LIVING var tidligt ude med en grøn profil – både i forhold til materiale og fremstilling. Produkterne er håndlavede, primært af socialt udsatte.

ALTERNATIVE DINING CHAIR, designet af Noergaard & Kechayas for Wehlers. Delvist baseret på genbrugsmaterialer i kombination med FSC-certificeret træ. Denmark Dining Table er designet af Toke Design. Stel i genbrugsstål og bordplade i FSC-certificeret træ med linoleumstop. Bordpladen fås også i træ fra genbrugspaller. **GRUNDLÆGGERNE** af Wehlers, Henrik Holm og Maria Fryd, her flankeret af loungestolen New Best Friend og Obvious Daybed. Designet af henholdsvis Martin Larsen og Toke Design. Obvious Daybed, der har en solid tekstilplade i bunden, fremstillet af Really, har vundet German Design Award 2019. **RUM-STOLEN** er skabt i samspil med C. F. Møller Design og Letbæk A/S. Designet afspejler et cirkulært tankesæt – først og fremmest på grund af materialet, der er udviklet af havplastik.

GRØN ER DET NYE SORT

Den grønne dagsorden er hele fundamentet for det danske designbrand Wehlers, der tilbage i 2017 for alvor lagde fra land med stolen RUM (Re-Used Materials). Stolen, der er designet i samarbejde med C. F. Møller Design, er udelukkende fremstillet af havplastik og genbrugsstål – og den repræsenterer hele værdisættet for Wehlers grundlægger og CEO, Henrik Holm og hans partner Maria Fryd. I princippet mener han slet ikke at verden har brug for flere designermøbler, men at der er behov for at give forbrugerne mulighed for at træffe nogle flere grønne valg. Anvendelsen af havplast begyndte egentlig med plastikfodderne på spisebordsstolen, Alternative, og nu har de grønne visioner så bredt sig til hele kollektionen. Ambitionen om at sætte minimale fodaftryk på kloden understøttes af en holdning om at både produktion og design skal foregå i Danmark. – Vi har stolte designtraditioner i Danmark, og vi vil gerne lægge os i forlængelse af den funktionalitet og æstetik, der kendetegner danske møbler – blot med den overbygning, at møblerne er fremstillet bæredygtigt, forklarer Henrik Holm, der har udviklet et intelligent ØKO-system, som skal gøre det enklere for leverandører, designere og kunder at leve op til de grønne standarder. For Henrik Holm er det ensbetydende med at møblerne efter endt brug – langt ude i fremtiden – kan genbruges i en ny sammenhæng, og dermed indgå i et cirkulært kredsløb, så plastikken ikke ender i havet igen. Ud over havplast anvender Wehlers FSC-certificeret træ, genbrugstræ fra for eksempel paller samt genbrugsstål.

TEKSTILER I NY FORKLÆDNING

Really opstod i 2013 som et svar på de globale udfordringer med bjerge af skrald og overskuds- og restproduktion af tekstiler. I samarbejde med tekstilvirksomheden Kvadrat etablerede Wickie Meier Engström, Klaus Samsøe og Ole Smedegaard en helt ny platform for produktudvikling og forædling af kasserede tekstiler. Et af resultaterne er Solid Textile Board – en plade fremstillet af granulat af uld- og bomuldstekstiler, helt uden anvendelse af farver, vand og kemikalier. Pladen kan i udgangspunktet anvendes til fremstilling af møbler, nedbrydes igen og anvendes på ny. Acoustic Textile Felt er det andet produkt, der er kommet ud af det visionære samarbejde, og det er skabt ud fra samme princip om at give nyt liv til brugte tekstiler samlet fra mode- og tekstilindustrien, industrivaskerier og husholdninger – og selvfølgelig fra overskuddet efter Kvadrats produktion af møbelstoffer og interiørtekstiler. For at give produktet vinger og afprøve de mange kreative muligheder, der potentielt gemmer sig i det nye materiale, inviterer Really og Kvadrat løbende en stribe innovative designere til at prøve kræfter med Solid Textile Board og Acoustic Textile Felt. Blandt de internationalt anerkendte formgivere og arkitekter, der har udforsket det banebrydende materiale, er Raw-Edge Design Studio, Front, Benjamin Hubert/LAYER, Christien Meindertsma, Jo Nagasaka, ClaessonKoivistoRune, Max Lamb og Jonathan Olivares. Et interessant bud er reolsystemet Shift, udviklet af LAYER, Kvadrat og Really i fællesskab. Det ekstraordinære ved dette design er, at det både giver plads til opbevaring, samtidig med at det fungerer som et akustikregulerende møbel. ClaessonKoivistoRune præsenterede sidste år også et opbevaringsmøbel, Bibliotheque – en fritstående reol, der i øvrigt blev præmieret med Design Award 2018/Best Design.

DE SVENSKES DESIGNERE Claesson-KoivistoRunes bud på et møbel, fremstillet af det innovative Solid Textile Board fra Really. **CLAESSONKOIVISTORUNE** blev hædret for Reolen Bibliotheque med Design Award 2018 i kategorien Best Design. **RAW-EDGES DESIGN STUDIO** har designet Fine Cut-konsol og -bord. **REALLY-GRANULAT**, udviklet af rester fra tekstilindustrien. **DEN ENGELSKES DESIGNER** Benjamin Hubert/LAYER har designet Shift-reolen i samspil med Really. Det innovative møbel blev vist på udstillingen Circular by Design i Milano sidste år.

